Az afrikai belső menekültek helyzete 2026-ban

A belső menekültek helyzetének elemzésével foglalkozó Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) 2026-os és a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) World Migration Report 2026 jelentései alapján hosszú idő után először csökkent a belső menekültek (internally displaced persons, IDP) száma a szubszaharai térségben. Az összesített IDP-szám a korábbi csúcsról némileg visszaesett, 31,7 millió főre csökkent. Bár ez a mutató első pillantásra javulást sugall, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) 2026 júniusi jelentése egyértelműen rávilágít arra, hogy a régióban nem indultak el jelentős stabilitási folyamatok. A statisztikai csökkenés oka elsősorban az, hogy átmenetileg kevesebb lett a természeti katasztrófa, és az erőszak miatt sokszor nem biztonságos a hazatérés. A fegyveres konfliktusokhoz köthető új belső mozgások száma pedig rekordszintet ért el.

Források: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC): Global Report on Internal Displacement 2026; IOM: World Migration Report 2026; UNHCR: Regional Trends: Forced Displacement in West and Central Africa (June 2026)

A csökkenés és a statisztikai torzulás okai

- 2025 végére a Szaharától délre fekvő afrikai országokban a belső menekültek összesített száma 31,7 millió fő volt, ami jelentős visszaesés a 2024-ben mért 38,9 milliós csúcsadat után. Ez az adat a globális, 82,2 milliós belső menekült népesség mintegy 39%-át teszi ki.
- Az UNHCR adatai szerint 2026 áprilisáig Nyugat- és Közép-Afrikában 14,2 millió belső menekültet tartottak nyilván, ami az összes, a lakóhelyét erőszak miatt elhagyni kényszerülő személy 71%-át jelenti a régióban.
- Az évtizedes növekedés után regisztrált globális és regionális csökkenés mögött a Szudánban és a Kongói Demokratikus Köztársaságban (KDK) regisztrált hazatérések, a természeti katasztrófák jelentős visszaesése, valamint az adathiány áll.
- Az elemzések hangsúlyozzák, hogy a létszámcsökkenés nem jelenti a biztonsági krízis enyhülését. A lakóhelyelhagyók sok esetben azért kerültek ki a regiszterekből, mert átlépték a határt (így nemzetközi menekültté váltak), vagy kénytelenek voltak visszatérni a fegyveres csoportok ellenőrzése alatt álló, instabil lakóhelyükre.
- A Kongói Demokratikus Köztársaságban az M23 lázadócsoport felszámolta az IDP-táborokat, és a biztonsági kényszer miatt megindultak a hazatérések, aminek nyomán a hivatalosan fegyveres konfliktusokhoz köthető IDP-szám 4,3 millióra

csökkent a korábbi több mint 6 millióról. A visszatérők életkörülményei azonban valójában kritikusak.

- A statisztikai képet torzítja az adatgyűjtési infrastruktúra romlása is. 2025-ben az IDMC által vizsgált országok mintegy 15%-ánál – köztük Nyugat-Afrikában és Etiópiában – csökkent az adatok megbízhatósága, miután a humanitárius szervezetek hozzáférését korlátozták, valamint megvonták a finanszírozást.

Fegyveres konfliktusok és erőszak: a statisztikai adatok háttere

- Bár az IDP-k összesített száma csökkent, az év során regisztrált új belső elmozdulások mutatják a válság tényleges intenzitását. 2025-ben a szubszaharai térségben összesen 17,3 millió új kényszerű elvándorlást regisztráltak.
- A kényszermozgások 83%-át – 14,5 millió esetet – fegyveres konfliktus és erőszak váltotta ki. Ez a régió történetének eddigi legmagasabb értéke, és kiemelkedő növekedés a megelőző évek (pl. a 2024-es 11,7 millió vagy a 2023-as 13,5 millió) adataihoz képest, ami a globális konfliktusokhoz köthető migráció közel 45%-át teszi ki.
- A konfliktusok miatti elvándorlások döntő többségéért, mintegy kétharmadáért a Kongói Demokratikus Köztársaság (KDK) felelt, ahol a krízis történetében példátlan módon, egyetlen év alatt 9,7 millió menekülési esetet rögzítettek.
- Szudánban az új konfliktusok okozta elvándorlások száma 1,7 millióra mérséklődött, de a lakosság elleni fegyveres erőszak (pl. a Zamzam tábor lerombolása) tovább mélyítette a válságot. Az ország 9,1 milliós év végi IDP-állományával továbbra is a világ legnagyobb belső menekültválságának helyszíne.
- A regionális destabilizáció átgyűrűzését jelzi Dél-Szudán, ahol a kiújuló fegyveres harcok és erőforrás-konfliktusok miatt több mint egy évtizedes rekord dőlt meg a regisztrált 864 ezer belső meneküléssel.

Természeti katasztrófák és a klíma-biztonság nexus

- A kontinensen regisztrált statisztikai javulás jelentős hányada a természeti katasztrófák okozta elvándorlások jelentős mérséklődésével magyarázható. Ez a mutató közel harmadára (2,9 millió esetre) esett vissza a 2024-es 7,8 milliós csúcs után.
- A csökkenés illeszkedik a globális trendekhez: nagyrészt annak köszönhető, hogy kevesebb kiterjedt árvíz pusztított a kontinensen.
- Ennek ellenére a természeti katasztrófa miatti migráció felét továbbra is az árvizek okozták, amelyek közel harmadát a délkelet-afrikai régióban (kiemelten

Mozambikot) egymás után sújtó trópusi ciklonok (Dikeledi, Chido, Jude) regisztrálták, és mintegy 826 ezer embert kényszerítettek otthonuk elhagyására.

- Az IDMC és az IOM egybehangzóan rámutat az éghajlati és a biztonsági válságok közti átfedés (nexus) súlyosbodására. A klímasokkok miatt elüldözött lakosság jelentős része (például a KDK-ban, Dél-Szudánban és Etiópiában) olyan területekről származik, amelyeket a környezeti csapásokkal párhuzamosan aktív fegyveres erőszak is sújt. Ez a „kettős szorítás" állandó kényszermozgásban tartja a közösségeket, és strukturális akadályt képez a tartós visszailleszkedés előtt.

Összefoglalás

- Az elemzett jelentések (IDMC, IOM, UNHCR) egyértelműen bizonyítják, hogy a szubszaharai Afrikában mért IDP-szám csökkenése statisztikai illúzió, amely mögött a konfliktusos krízisek strukturális súlyosbodása, valamint az adathiány és az időszakos éghajlati enyhülés áll.
- A konfliktusok miatt történelmi csúcsot döntő, 14,5 milliós új elvándorlási szám, a kényszerű visszatérések nem biztonságos körülmények közé, valamint a humanitárius intézményrendszerek kapacitáshiánya azt jelzi, hogy a kontinens belső stabilizációjának feltételei jelentősen romlottak.
- A tartós megoldások hiánya miatt a belső kényszermigrációs válság növekvő mértékben válhat határokon átnyúló menekülthullámokká és másodlagos mozgásokká. Az UNHCR adatai szerint például a Szahel övezetből származó menedékkérelmek (különösen a mali állampolgároké) 2026 elején jelentősen megugrottak Európában, ami jelzi a térségen kívülre irányuló migrációs nyomás növekedését.

A szemlézett publikáció nem feltétlenül tükrözi a Migrációkutató Intézet munkatársainak álláspontját.